

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **86203** (13) **U**
(51) МПК (2013.01)
A61B 10/00

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2013 03519	(72) Винахідник(и): Голубовська Ольга Анатоліївна (UA), Шкурба Андрій Вікторович (UA)
(22) Дата подання заявки: 22.03.2013	(73) Власник(и): НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ, бул. Шевченка, 13, м. Київ-4, 01601 (UA)
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 25.12.2013	
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 25.12.2013, Бюл.№ 24	

(54) СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ ФУЛЬМІНАНТНОЇ ПЕЧІНКОВОЇ НЕДОСТАТНОСТІ ПРИ ВІРУСНИХ ГЕПАТИТАХ

(57) Реферат:

Спосіб визначення фульмінантної печінкової недостатності при вірусних гепатитах передбачає використання комп'ютерної техніки. Проводять клінічні, лабораторні і інструментальні дослідження у хворих на вірусний гепатит, одержані дані вносять до створеної експертної комп'ютерної програми в оболонці для будування експертних систем EXSYS, ver. 5.0.8.-W, в якій сформульовано 3 вибори, що можуть бути відповіддю програми при використанні створених 62 комп'ютерних правил, оцінюють інтервали введених 27 кваліфікаторів-показників, в результаті програма робить висновок про наявність або відсутність фульмінантної форми і видає рекомендації для подальшого ведення хворого.

UA 86203 U

Корисна модель, що заявляється, належить до медицини, а саме до гематології, і може бути використана у інфектології для визначення невідкладного стану - фульмінантної печінкової недостатності у хворих на вірусні гепатити.

Проблема ранньої діагностики фульмінантної форми при вірусних гепатитах є цілком актуальною, адже в світі через виникнення цього варіанта перебігу вірусних гепатитів кожного року гине близько 150 тисяч хворих. Летальність при гострих вірусних гепатитах практично повністю обумовлена виникненням фульмінантної печінкової недостатності [5]. Чим пізніше виявлена ця форма ураження печінки - тим менше шансів у хворого на життя. Раннє розпізнавання такого ускладнення створює кращі можливості для своєчасності спеціалізованого лікування хворих, дозволяє підвищити шанси їх на видужання [3]. На жаль, при фульмінантній печінковій недостатності клінічні ознаки (зміна поведінки, зростання інтоксикації, печінковий запах з рота, зменшення розмірів печінки, тремор кінцівок та інші) розвиваються нерідко тоді, коли органічні зміни в печінці досягли такого рівня, який несумісний із життям. Тому велике значення має динамічне дослідження тих тестів, зміна яких дає можливість виявити ранню стадію фульмінантної печінкової недостатності. До таких належать визначення в сироватці крові активності аланінової (АлАТ) та аспарагінової (АсАТ) амінотрансфераз та співвідношення їх (коефіцієнт де Рітіса), рівню протромбінового і адексу, сечовини. При появі фульмінантної печінкової недостатності активність АлАТ зменшується, а активність АсАТ трохи збільшується, що призводить до того, що співвідношення між ними стає близьким до 1 (зазвичай при звичайному перебігу вірусних гепатитів значно переважає активність АлАТ, тому коефіцієнт де Рітіса 1,5-1,7). Через виражене ураження печінки при фульмінантній печінковій недостатності зменшуються вироблення протромбіну та сечовини, тому їх рівень в сироватці крові знижується. Певне значення має тенденція до нейтрофілозу в периферичній крові внаслідок некротичного процесу в печінці. Також значну роль приділяють ультразвуковій картині печінки - при фульмінантній печінковій недостатності відбувається зниження ехогеності її паренхіми, скорочення розмірів.

Діагностика фульмінантної печінкової недостатності досить складна, потребує серйозного досвіду роботи лікаря [1]. Зазвичай необхідність оцінювати досить велику кількість показників потребує від лікаря значних пам'ятно-розумових навантажень, що часто призводить до застосування нераціональної схеми діагностики, перевантаження непотрібними показниками, що погіршує швидкість і якість діагностики, в результаті - пізнішого призначення адекватної лікувальної тактики.

Різноманітні комп'ютерні програми і експертні системи мають широке застосування в різних галузях медицини [2]. Вони надають підтримку лікарю у проведенні діагностичного і лікувального процесу. Досить велику частку серед такого типу програм складають саме експертні системи, які ґрунтуються на знаннях досвідчених лікарів у даній прикладній області, а також на відомих поняттях, які закладають до бази знань програми [4]. Відомі комп'ютерні способи визначення фульмінантної печінкової недостатності закордонного походження [4], але у них використані інші мови спілкування, їх високий кошторис, будівництво у відповідності до інших систем охорони здоров'я, іншомовний інтерфейс, особливості незвичного нам спілкування не дають можливості використання у вітчизняній системі охорони здоров'я.

В основу корисної моделі поставлено задачу підвищення швидкості і якості діагностики фульмінантної форми вірусних гепатитів.

Технічний результат запропонованого способу полягає у правильному виборі тактики у діагностиці фульмінантної печінкової недостатності при вірусних гепатитах. Такий підхід дозволить уникнути непотрібних або небезпечних для хворого засобів діагностики, пришвидшити діагностичний процес.

Поставлена задача вирішується тим, що у відомому способі визначення фульмінантної печінкової недостатності при вірусних гепатитах, що передбачає використання комп'ютерної техніки, згідно з корисною моделлю, проводять клінічні, лабораторні і інструментальні дослідження у хворих на вірусний гепатит, одержані дані вносять до створеної експертної комп'ютерної програми в оболонці для будівництва експертних систем EXSYS, ver. 5.0.8.-W, в якій сформульовано 3 вибори, що можуть бути відповіддю програми при використанні створених 62 комп'ютерних правил, оцінюють інтервали введених 27 кваліфікаторів-показників, в результаті програма робить висновок про наявність або відсутність фульмінантної форми і видає рекомендації для подальшого ведення хворого.

Запропонований спосіб здійснюють наступним чином.

Включають експертну програму, на моніторі з'являється перша сторінка меню, яка знайомить користувача з суттю програми. Починаючи з другої сторінки програми, від користувача потребують послідовно введення 27 кваліфікаторів-показників, які є показниками

- загальноклінічних, біохімічних, інструментальних тестів й мають свої градації. На одній сторінці вводиться 1 кваліфікатор. На будь-якому етапі спілкування з програмою користувач може перервати цей процес, якщо якийсь показник не був до того визначений попередніми дослідженнями. Послідовність віртуальних вікон задає той уніфікований необхідний набір
- 5 діагностичних тестів, що дозволяє лікарю його не тримати у пам'яті. Для деяких кваліфікаторів, показники яких важко визначити в умовах нижчих ланок охорони здоров'я, передбачена градація "Немає даних", що дозволяє провести діагностику з меншим напруженням. Після закінчення введення градацій усіх кваліфікаторів експертна програма може видати три вибори. Загроза розвитку фульмінантної форми вірусного гепатиту - негайна залежність від
- 10 підрахованої програмою оцінки ймовірності (від 0 до 10).
1. Загроза розвитку фульмінантної форми вірусного гепатиту - негайне переведення до реанімаційного відділення, застосувати плазмаферез, глюкокортикостероїди, контрикал.
  2. Загрози розвитку фульмінантної форми на момент користування програмою не виявлено, проте потрібний нагляд, перевірка показників,
  - 15 3. Дані непевні - повторіть тести та після цього знов зверніться до програми. При цьому є можливість надрукування отриманого висновку задля вклеювання його до історії хвороби (таблиця).

Таблиця

Кваліфікатори-показники та можливі вибори-висновки, що застосовуються в експертній програмі

Висновки	Сон	Пульс	Непрямий білірубін	АлАТ	АсАТ	Лейкоцити крові	Нейтрофіли крові	Консистенція печінки при УЗД
Загроза розвитку фульмінантної форми вірусного гепатиту	поганий	частий	> 30 % від загального білірубіна	< 20 разів від норми	< 10 разів	вище норми	> 60 %	знижена ехогенність, розмита структура
Загрози розвитку фульмінантної форми на момент користування програмою не виявлено	без змін	норма	< 30 % від загального білірубіна	> 20 разів від норми	> 10 разів	норма	< 60 %	знижена або нормальна ехогенність, збережена структура
Дані непевні	будь-який	будь-який	будь-який	будь-який	будь-який	будь-який	будь-який	будь-який

- 20 Спосіб, що заявляється, був апробований на кафедрі інфекційних хвороб Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця в період 2005-2007 рр. при обстеженні 112 хворих. Отримані позитивні результати дозволяють рекомендувати цей спосіб до широкого впровадження в практичну медицину.

- Паралельно показники оцінювались досвідченим лікарем-експертом і лікарем-початківцем.
- 25 Висновки роботи експертної комп'ютерної програми співпали із висновками лікаря-фахівця, але були швидшими. Лікар-початківець поступився результатами програмі, давши правильні висновки лише у 41,07 % випадків.

Наводимо приклади застосування запропонованого способу.

- Хвора П., № 0000097 історії хвороби, госпіталізована до стаціонару 11.02.2004 року.
- 30 Встановлений діагноз: "Вірусний гепатит В, тяжкий перебіг". Звертання до експертної комп'ютерної програми з введенням градацій 27 кваліфікаторів привело до появи висновку "1. Загроза розвитку фульмінантної форми вірусного гепатиту - негайний перевід до реанімаційного відділення, застосувати плазмаферез, глюкокортикостероїди, контрикал - імовірність 7". Цей висновок у подальшому був підтверджений консиліумом лікарів. Проведене своєчасне
- 35 лікування дозволило видужати хворій.

Хвора С., № 0001452 історії хвороби госпіталізована до стаціонару 10.12.2004 року. Встановлений діагноз: "Вірусний гепатит В із загрозою розвитку фульмінантної форми".

Звертання до експертної комп'ютерної програми з введенням градацій 27 кваліфікаторів привело до появи висновку "Загрози розвитку фульмінантної форми на момент користування програмою не виявлено, проте потрібний нагляд, перевірка показників - імовірність 5". У подальшому висновок співпав із думкою досвідченого лікаря.

5 Таким чином, рання діагностика фульмінантної печінкової недостатності при вірусних гепатитах дозволила раніше призначити необхідні лікувальні патогенетично обумовлені засоби або при негативному результаті діагностики фульмінантної форми не призначати їх.

Джерела інформації:

1. Возианова Ж.И. Вирусные гепатиты// Лікування та діагностика. - 1997. - № 2-С. 30-34.
- 10 2. Гельман В.Я. Компьютерные коммуникации в медицине. - СПб. - МАПО. - 2000 - С. 59.
3. Соринсон С.Н. Вирусные гепатиты. - СПб: Теза, 2-е изд., 1997. - 325 с.
4. Уотерман Д. Руководство по экспертным системам. - М.: Мир. - 1989. - 384 с.
5. Shoemaker W.C. Textbook of critical care. - "W.B. Saunders Company", 1995. - 1892 p.

15 ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Спосіб визначення фульмінантної печінкової недостатності при вірусних гепатитах, що передбачає використання комп'ютерної техніки, який **відрізняється** тим, що проводять клінічні, лабораторні і інструментальні дослідження у хворих на вірусний гепатит, одержані дані вносять до створеної експертної комп'ютерної програми в оболонці для будування експертних систем EXSYS, ver. 5.0.8.-W, в якій сформульовано 3 вибори, що можуть бути відповіддю програми при використанні створених 62 комп'ютерних правил, оцінюють інтервали введених 27 кваліфікаторів-показників, в результаті програма робить висновок про наявність або відсутність фульмінантної форми і видає рекомендації для подальшого ведення хворого.

25

Комп'ютерна верстка Г. Паяльніков

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Урицького, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут промислової власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601